

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
та лабораторних робіт
для студентів спеціальності 072 "Фінанси,
банківська справа та страхування"
освітньої програми "Фінанси і кредит"
першого (бакалаврського) рівня**

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023

УДК 336.02(072.034)

Ф59

Укладач С. В. Юшко

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.

Протокол № 1 від 25.08.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Фінансовий контроль [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань та лабораторних робіт для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Фінанси і кредит" першого (бакалаврського) рівня / уклад. С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 55 с.

Наведено завдання до практичних занять і лабораторних робіт, методичні рекомендації до їх виконання в аспекті тем навчальної дисципліни. Подано перелік необхідної для роботи навчально-методичної та наукової літератури, інформаційних ресурсів органів державної влади.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Фінанси і кредит" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 336.02(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

В управлінні економікою як окремого економічного суб'єкта, так і країни в цілому, важливу роль відіграє фінансовий контроль. Отримання статусу країни з ринковою економікою, приєднання України до Світової організації торгівлі, обрання євроінтеграційного вектору руху не лише не применшують роль фінансового контролю, а й висувають нові вимоги до якості та умов його проведення. Належна організація та постановка фінансового контролю створюють передумови для дотримання законності та фінансової дисципліни, запобігання фінансовим правопорушенням під час мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів, є запорукою збереження та примноження активів держави та суб'єктів господарювання, забезпечення їх ефективного використання. У зв'язку із цим питання ґрунтовного якісного опанування студентами навчальної дисципліни "Фінансовий контроль" набуває особливої актуальності.

Навчальну дисципліну "Фінансовий контроль" вивчають згідно з навчальним планом підготовки студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня за освітньою програмою "Фінанси і кредит".

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців знань з теорії і практики здійснення фінансового контролю, опанування способами та прийомами реалізації контрольних процедур та виконання контрольних функцій, застосування заходів впливу за порушення норм законодавства у сфері фінансів, банківської справи і страхування.

Особливе місце у ході вивчення навчальної дисципліни "Фінансовий контроль" належить практичним та лабораторним заняттям, на яких відбувається закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях та в процесі самостійної роботи. Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їхнього практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Лабораторне заняття – це форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача проводить дослідження з метою підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з обчислювальною технікою, методикою досліджень.

Запропоновані в підготовленій роботі практичні завдання та лабораторні роботи з навчальної дисципліни і методичні рекомендації щодо вирішення завдань і виконання лабораторних робіт сприятимуть належному опануванню базових питань навчальної дисципліни, набуттю навичок практичного використання отриманих знань, формуванню системи загальних та спеціальних компетентностей та результатів навчання.

Методичні рекомендації до практичних завдань

Тема 1. Сутність, завдання і принципи фінансового контролю

Завдання 1.1. Ознайомтеся з наявними в навчальній літературі класифікаціями видів фінансового контролю та заповніть табл. 1.

Таблиця 1

Види фінансового контролю

Класифікаційна ознака	Види фінансового контролю	Характеристика відповідного виду фінансового контролю
Залежно від часу проведення		
Залежно від плановості		
Залежно від періодичності (частоти) проведення		
Залежно від форми проведення		
Залежно від суб'єкта, що здійснює контроль		
Залежно від сфери фінансової діяльності, що перевіряється		
Залежно від джерела інформації		
Залежно від періодичності здійснення		

Методичні рекомендації

Виконання завдання передбачає опрацювання студентами навчальної літератури та ознайомлення з наявними класифікаціями фінансового контролю. Результатом цієї роботи є визначення видів фінансового контролю відповідно до переліку поданих у табл. 1 класифікаційних ознак та надання їм загальної характеристики.

Завдання 1.2. Назвіть принципи фінансового контролю та дайте їм загальну характеристику (табл. 2).

Таблиця 2

Принципи фінансового контролю

Назви принципів	Автор 1	Автор ...	Автор 8	Нормативний документ 1	Нормативний документ 2
Законність					
Незалежність					
Об'єктивність					
Відповідальність за порушення					
...					

Методичні рекомендації

Виконання завдання передбачає опрацювання студентами навчальної та наукової літератури, норм законодавства з метою з'ясування переліку принципів фінансового контролю, які називають окремі дослідники та вітчизняні законодавці. Слід вивчити не менше восьми літературних та не менше двох нормативних джерел та подати результати роботи у табл. 2. На перетині назви принципу фінансового контролю та прізвища й імені автора (назви нормативного документа) проставляють позначку "+" чи "✓" за умови, що такий автор (законодавець) виокремлює зазначений вид фінансового контролю.

За результатами проведеного дослідження студенти мають назвати принципи фінансового контролю, які найбільш часто згадують дослідники та законодавці, а також дати їм загальну характеристику.

Тема 2. Органи державного фінансового контролю та їх характеристика

Завдання 2.1. З метою ознайомлення з контрольними повноваженнями органів державного фінансового контролю підготуйте групові презентації за однією з таких тем:

1. Контрольні повноваження Міністерства фінансів України.
2. Контрольні повноваження Державної казначейської служби України.

3. Контрольні повноваження Рахункової палати.
4. Контрольні повноваження Державної податкової служби України.
5. Контрольні повноваження Державної митної служби України.
6. Контрольні повноваження Державної аудиторської служби України.
7. Контрольні повноваження Пенсійного фонду України.

Методичні рекомендації

Для виконання завдання студенти розподіляються на групи (по 2 – 4 особи) та готують презентацію у програмному забезпеченні *Microsoft PowerPoint* за однією із запропонованих тем (за погодженням із провідним викладачем). У процесі підготовки презентацій першочергово слід взяти до уваги нормативні документи, якими врегульовано діяльність зазначених органів:

Положення про Міністерство фінансів України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 375;

Положення про Державну казначейську службу України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 215;

Закону України "Про Рахункову палату" № 576-VIII від 2 липня 2015 року;

Положення про Державну податкову службу України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227;

Положення про Державну митну службу України затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227;

Положення про Державну аудиторську службу України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 року № 43;

Положення про Пенсійний фонд України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 2014 року № 280.

Тема 3. Фінансовий контроль у бюджетному процесі

Завдання 3.1. Фахівці фінансового управління під час складання проекту бюджету міської територіальної громади на плановий рік запланували такі надходження за податками (табл. 3).

**План надходжень за податками до бюджету
міської територіальної громади (витяг), млн грн**

Назви доходів згідно із класифікацією доходів бюджету	Планова загальна сума нарахованого податку	Сума податку, що залишають у розпорядженні міської ради
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачують податкові агенти, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати	9 437,2	5 662,3
Військовий збір	787,5	0,0
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	3,4	0,0
Податок на додану вартість із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	6 357,1	0,0
Акцизний податок із реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів	356,3	356,3
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	307,9	307,9
Земельний податок з юридичних осіб	636,4	636,4
Земельний податок з фізичних осіб	36,8	18,4
Транспортний податок	6,4	0,0
Туристичний збір	3,8	3,8
Єдиний податок з юридичних осіб	273,1	27,3
Єдиний податок з фізичних осіб	1 370,4	1 370,4
Екологічний податок, який справляють за викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин стаціонарними джерелами забруднення (за винятком викидів в атмосферне повітря двоокису вуглецю)	43,6	10,9

Визначте та обґрунтуйте правомірність зроблених розрахунків.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися нормами статей 64 та 69¹ Бюджетного кодексу України, якими встановлено нормативи зарахування податкових надходжень до бюджетів територіальних громад.

За наявності помилок у розрахунках необхідно запропонувати правильний варіант зарахування сум податкових надходжень до бюджету міської територіальної громади.

Завдання 3.2. У штаті вищого навчального закладу IV рівня акредитації у 2023-му календарному році заплановано додаткову посаду доцента, кандидата економічних наук, доцента зі стажем педагогічної роботи дев'ять років. Економічний відділ навчального закладу зробив розрахунки та визначив такі додаткові видатки закладу освіти за статтями 2111 та 2120:

Видатки за статтею 2111:

посадовий оклад працівника: $2\ 893 \times 3,42 = 9\ 894$ грн;

величина посадового окладу працівника з урахуванням норм постанови Кабміну від 23 січня 2019 року № 36:

$9\ 894 \times 1,11 = 10\ 982,34$ грн;

доплата за науковий ступінь – $10\ 982,34 \times 15\ \% = 1\ 647,35$ грн;

доплата за стаж педагогічної роботи – $10\ 982,34 \times 10\ \% = 1\ 098,23$ грн;

разом місячні видатки на оплату праці – $13\ 727,92$ грн;

річні видатки на оплату праці – $13\ 727,92 \times 12 = 164\ 735,04$ грн.

Видатки за статтею 2120: $164\ 735,04 \times 22\ \% = 36\ 241,71$ грн.

Визначте та обґрунтуйте правомірність зроблених розрахунків.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися нормами таких нормативних документів: постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 року № 1298 "Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери", постанови Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 року № 36, ст. 61 Закону України № 2145-VIII від 5 вересня 2017 року "Про освіту", ст. 59 Закону України № 1556-VII від 1 липня 2014 року "Про вищу освіту", Закону України № 2464-VI від 8 липня 2010 року "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

За наявності помилок у розрахунках необхідно запропонувати правильний варіант розрахунку видатків закладу освіти за статтями 2111 та 2120.

Завдання 3.3. Рішенням міської ради ухвалено такі планові показники бюджету міської територіальної громади (табл. 4).

Таблиця 4

Планові показники бюджету міської територіальної громади

Показники	Значення показників, млн грн	
	загальний фонд	спеціальний фонд
Доходи бюджету	12 998,4	1 337,9
Видатки бюджету	11 104,2	2 587,9
Надання кредитів з бюджету	–	142,3
Повернення кредитів до бюджету	–	142,3

Величина бюджетного дефіциту у рішенні про бюджет міської територіальної громади затверджена в загальній сумі 644,2 млн грн, у тому числі профіцит загального фонду 1 894,2 млн грн, дефіцит спеціального фонду 1 250 млн грн.

Визначте, чи коректно обчислені показники бюджетного дефіциту (профіциту) та зробіть висновки.

Методичні рекомендації

Для виконання завдання слід скористатися нормами ст. 2 Бюджетного кодексу України, у якій подано визначення як бюджетного дефіциту – перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету), так і бюджетного профіциту – перевищення доходів бюджету над його видатками (з урахуванням різниці між поверненням кредитів до бюджету та наданням кредитів з бюджету). Слід провести необхідні розрахунки та встановити коректність затверджених у рішенні про бюджет міської територіальної громади показників дефіциту (профіциту) бюджету. За наявності помилок у розрахунках необхідно запропонувати правильний варіант розрахунку дефіциту (профіциту) бюджету міської територіальної громади.

Завдання 3.4. Джерелами фінансування спеціального фонду бюджету міської територіальної громади відповідно до умови завдання 3.3

визначено надходження коштів з загального фонду бюджету в сумі 1 894,2 млн грн, здійснення довгострокових запозичень в сумі 33 млн грн, погашення середньострокових зобов'язань в сумі 365,1 млн грн та погашення довгострокових зобов'язань в сумі 312,1 млн грн.

Джерелами фінансування загального фонду бюджету міської територіальної громади відповідно до умови завдання 3.3 визначено спрямування коштів до спеціального фонду бюджету в сумі 1 894,2 млн грн.

Визначте правомірність ухваленого рішення про обсяги та джерела фінансування бюджету міської територіальної громади та обґрунтуйте показники фінансування з використанням форми табл. 5.

Таблиця 5

**Фінансування бюджету міської територіальної громади
(за типом боргового зобов'язання), млн грн**

Код	Найменування згідно з класифікацією фінансування бюджету	Усього	Загальний фонд	Спеціальний фонд
400000				
401000				
401100				
401101				
401102				
402000				
402100				
402101				
402102				
600000				
602000				
602400				
Усього за типом боргового зобов'язання				

Методичні рекомендації

Місцевий бюджет може бути затверджений як з дефіцитом, так і з профіцитом. Особливості затвердження загального та спеціального фондів місцевого бюджету з дефіцитом та профіцитом визначені статтею 72 Бюджетного кодексу України.

Під час заповнення табл. 5 слід розшифрувати коди фінансування, використовуючи чинну бюджетну класифікацію, затверджену наказом Міністерства фінансів України від 14 січня 2011 року № 11. Для коректного заповнення табл. 5 у частині обсягів фінансування слід з'ясувати порядок встановлення кодів та наявний зв'язок між показниками, поданими за відповідними кодами.

За результатами виконання роботи студентам слід продемонструвати наявний зв'язок між показниками дефіциту (профіциту) бюджету та показниками фінансування.

Завдання 3.5. У ході контрольної вибіркової перевірки попередньо розрахованих фахівцем Міністерства фінансів сум базової та реверсної дотації для окремих місцевих бюджетів було виявлено таке (табл. 6).

Таблиця 6

Результати вибіркової перевірки

Бюджет	Кількість населення громади, тис. осіб	Надходження податку на доходи фізичних осіб, млн грн	Вид дотації	Сума дотації, млн грн
1	965,1	5 662,3	реверсна	-154,8
2	172,3	723,5	базова	40,9
3	52,3	211,9	базова	20,3
4	196,2	998,3	реверсна	44,9

Розрахунки були зроблені виходячи з кількості населення України 34,5 млн осіб (без урахування показників по бюджету міста Києва та населених пунктів Донецької та Луганської областей, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження) та очікуваних надходжень податку на доходи фізичних осіб до бюджетів територіальних громад у сумі 173 947,9 млн грн. З'ясуйте коректність проведених розрахунків.

Методичні рекомендації

Базова та реверсна дотації відіграють важливу роль в системі горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів.

Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів місцевого самоврядування здійснюють відповідно до норм ст. 99 Бюджетного кодексу України, спираючись на розраховане значення індексу податкоспроможності відповідного бюджету.

Слід обчислити суми базової (реверсної) дотації для кожного з бюджетів, поданих у табл. 6, та порівняти отримані результати з сумами такої дотації, попередньо обчисленими фахівцем Міністерства фінансів.

Тема 4. Податковий контроль

Завдання 4.1. У ході податкової перевірки було з'ясовано, що за перший місяць звітного кварталу на підприємстві, що здійснює діяльність на загальній системі оподаткування, є платником ПДВ, мали місце такі операції:

1) реалізована готова продукція на суму 8 120,4 тис. грн (у тому числі ПДВ). Розрахунки не проведені;

2) отримані аванси від покупців та замовників за продукцію та товари, які планують до відвантаження у наступному звітному періоді, в сумі 29 400,9 тис. грн (у тому числі ПДВ);

3) підприємство отримало від постачальників-платників ПДВ матеріальні цінності на суму 16 248,0 тис. грн (у тому числі ПДВ). Розрахунки проведені;

4) підприємство отримало від постачальників-неплатників ПДВ, які зареєстровані як платники єдиного податку у складі 3 групи платників єдиного податку, матеріальні цінності для використання у господарській діяльності, на суму 2 110,4 тис. грн;

5) підприємство отримало від постачальників-платників ПДВ основні засоби, призначені для використання у господарській діяльності, на суму 1 597,8 тис. грн (у тому числі ПДВ). Розрахунки проведені;

6) підприємство сплатило вартість матеріальних цінностей, призначених для використання у господарській діяльності, в сумі 1 826,4 тис. грн (у тому числі ПДВ). Матеріальні цінності не отримані;

7) підприємство надало послуги іншому підприємству на суму 1 260,6 тис. грн (у тому числі ПДВ). Розрахунки проведені;

8) сплачено банкові 29,6 тис. грн за розрахунково-касове обслуговування.

Визначте, чи коректно відображено показники у податковій декларації з податку на додану вартість (табл. 7).

Таблиця 7

Витяг з податкової декларації з податку на додану вартість

№ рядка податкової декларації	Значення показника, грн	
	колонка А	колонка Б
1.1	32 318 250	6 463 650
9	32 318 250	6 463 650
10.1	16 393 500	3 278 700
10.4	2 140 000	×
17	16 393 500	3 278 700
18	3 184 950	

Методичні рекомендації

Порядок обчислення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету, визначений нормами розділу V Податкового кодексу України. Слід пригадати, що становлять податкові зобов'язання та податковий кредит, а також сутність і порядок застосування правила першої події під час обчислення податку на додану вартість. Необхідно визначити наслідки кожної операції, поданої у табл. 7 (виникнення податкових зобов'язань чи права на податковий кредит), базу оподаткування та суму ПДВ за кожною з таких операцій. Надалі потрібно знайти актуальну форму податкової декларації, за якою звітують платники податку, а також самостійно сформулювати показники такої декларації. Наступним етапом роботи є порівняння сформованих студентом показників декларації з показниками декларації, поданої до податкового органу підприємством. За результатами виконання розрахунків потрібно зробити висновки.

Завдання 4.2. Працівник податкової служби здійснює камеральну перевірку звіту про фінансові результати підприємства за звітний рік (табл. 8) та податкової декларації з податку на прибуток підприємств.

Які цифрові показники працівник податкової служби має побачити у рядках 01, 02, 04, 06 податкової декларації з податку на прибуток?

За яких умов об'єкт оподаткування за податком на прибуток підприємства може визначатися без корегування фінансового результату

до оподаткування на всі різниці (окрім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років)?

Таблиця 8

Фінансова звітність мікропідприємства за звітний рік (витяг)
Розділ 2. Звіт про фінансові результати

Показники	Код рядка	Значення показника, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	28 409,6
Інші доходи	2160	0,7
Разом доходи	2280	28 410,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	19 618,3
Інші витрати	2165	0,5
Разом витрати	2285	19 618,8
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	8 791,5
Податок на прибуток	2300	1 582,5
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	–
Чистий прибуток (збиток)	2350	7 209,0

Методичні рекомендації

Порядок обчислення суми податку на прибуток, що підлягає сплаті до бюджету, визначений нормами розділу III Податкового кодексу України – за чинними правилами об'єктом оподаткування податком на прибуток підприємств є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначають шляхом корегування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які визначені відповідними положеннями Податкового кодексу України. Право не корегувати об'єкт оподаткування на всі податкові різниці (окрім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років) надано платникам податку

на прибуток, за умови дотримання ними вимог, установлених ст. 134 Податкового кодексу України.

Потрібно знайти актуальну форму податкової декларації, за якою звітують платники податку на прибуток, та самостійно сформувані значення показників у рядках 01, 02, 04, 06 податкової декларації. Наступним етапом роботи є порівняння сформованих студентом показників декларації з показниками декларації, поданої до податкового органу підприємством. За результатами виконання розрахунків потрібно зробити висновки.

Завдання 4.3. За інформацією, що міститься у додатку 2 до декларації акцизного податку, платником акцизного податку у лютому 2023 року реалізовано 26 тис. шт. сигарет з фільтром, оборот з реалізації (для обчислення суми податку за адвалорними ставками) склав 93 600 грн. Визначена у декларації належна до сплати сума акцизного податку склала 62 439,26 грн. Чи коректно визначене податкове зобов'язання платника акцизного податку?

Методичні рекомендації

Порядок обчислення суми акцизного податку визначений нормами розділу VI Податкового кодексу України. Акцизний податок стягують за ставками, визначеними ст. 215 Податкового кодексу України з урахуванням норм ст. 17 підрозділу 5 "Особливості справляння акцизного податку та екологічного податку" розділу XX "Перехідні положення".

Потрібно знайти додаток 2 до декларації акцизного податку та самостійно обчислити належну до сплати суму податку відповідно до умов завдання. Наступним етапом роботи є порівняння сформованих студентом показників до додатку 2 декларації з показниками додатку 2 декларації, поданого до податкового органу підприємством. За результатами виконання розрахунків потрібно зробити висновки.

Завдання 4.4. Під час визначення об'єкта оподаткування за податком на прибуток у декларації з податку на прибуток бухгалтер підприємства не взяв до уваги податкові різниці. У ході податкової перевірки було з'ясовано, що валовий дохід підприємства за останній звітний рік склав 42 625 718 грн. Інших доходів підприємство не отримувало.

Чи правомірно визначено об'єкт оподаткування за податком на прибуток? Який звітний період потрібно було обрати для звітування підприємством за даним податком?

Методичні рекомендації

Порядок обчислення об'єкта оподаткування за податком на прибуток встановлений нормами розділу III Податкового кодексу України – за чинними правилами об'єктом оподаткування податком на прибуток підприємств є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначають шляхом корегування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які визначені відповідними положеннями Податкового кодексу України. Право не корегувати об'єкт оподаткування на всі податкові різниці (окрім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років) надано платникам податку на прибуток, за умови дотримання ними вимог, установлених ст. 134 Податкового кодексу України.

Податкові (звітні) періоди для податку на прибуток підприємств окреслені ст. 137 Податкового кодексу України.

Студентам слід ознайомитися з нормами чинного податкового законодавства та дати обґрунтовані, з посиланням на статті Податкового кодексу України, відповіді на запитання, поставлені у завданні.

Завдання 4.5. Після придбання у супермаркеті пачки сигарет за 71,40 грн покупець звернув увагу, що максимальна роздрібна ціна таких сигарет, зазначена на пачці, становить 68 грн. Покупець звернувся до адміністрації супермаркету за поясненнями. Якими будуть аргументи адміністрації і хто правий у ситуації, яка сталася?

Методичні рекомендації

Для надання коректного висновку щодо ситуації, яка склалася згідно з умовою завдання, студентам слід ознайомитися з акцизним податком з реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів, правилами його обчислення та сплати. Для цього слід звернутися до підпункту 213.1.9 пункту 213.1 статті 213 та підпункту 215.3.10 підпункту 215.3 статті 215 Податкового кодексу України, якими

визначено об'єкт оподаткування та ставка цього податку відповідно. Крім того, необхідно ознайомитися з підпунктом 14.1.106 пункту 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, яким розтлумачено зміст максимальної роздрібною ціни на підакцизні товари та порядок урахування акцизного податку з реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів у максимальній роздрібній ціні.

Завдання 4.6. КП "Молочна кухня", платник ПДВ, здійснює постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят виключно у межах переліку товарів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 1997 року № 996. За звітний місяць обсяг постачання товарів склав 382 500 грн. Вартість товарів, придбаних для використання в господарській діяльності платника податків, склала 126 400 грн (у тому числі ПДВ), з них не оплачених на суму 82 500 (у тому числі ПДВ). Бухгалтер підприємства у рядку 18 податкової декларації з ПДВ зазначив від'ємне значення ПДВ у сумі 13 750 грн. Визначте обґрунтованість розрахованої бухгалтером підприємства суми ПДВ.

Методичні рекомендації

Порядок обчислення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету, визначений нормами розділу V Податкового кодексу України. Під час виконання цього завдання слід взяти до уваги особливості обчислення сум податку на додану вартість щодо операцій, які звільнені від оподаткування відповідно до ст. 197 Податкового кодексу України.

Порядок розрахунку сум податкових зобов'язань щодо операцій з придбання товарів, робіт, послуг, які використовують в операціях, що не є об'єктом оподаткування, визначений пунктом 198.5 ст. 198 Податкового кодексу України.

Студентам слід обґрунтувати коректність розрахованої бухгалтером підприємства суми ПДВ. За наявності помилки у розрахунку потрібно запропонувати власний результат обчислення суми ПДВ, що підлягає відображенню у рядку 18 податкової декларації.

Завдання 4.7. У ході вибіркової податкової перевірки сум утриманого з працівників підприємства податку на доходи фізичних осіб за листопад 2021 року податковим інспектором виявлені такі питання, які вимагають пояснень з боку бухгалтера підприємства (табл. 9).

**Розрахунок суми податку на доходи фізичних осіб,
утриманого з доходів працівників підприємства,
нарахованих відповідно до умов трудового договору**

ІП працівника	Сума місячного нарахованого доходу	Сума утриманого податку	Довідкова інформація
Аксенко Василь	2 900,00	317,70	Сумісник, 0,25 ст.
Петренко Ольга	8 200,00	658,80	Працівниця за основним місцем роботи, мати трьох неповнолітніх дітей
Ярко Олена	12 300,00*	1 854,00	Працівниця за основним місцем роботи, особа з інвалідністю 2 групи
Шарко Інна	9 400,00	1 692,00	Працівниця повний місяць перебувала на лікарняному. Сума доходу містить нарахування за листком непрацездатності

* У тому числі нецільова благодійна допомога, видана за заявою працівниці, вперше протягом звітного року, в сумі 2 000 грн.

Чи коректними є розрахунки податку на доходи фізичних осіб, виконані бухгалтером підприємства? Які пояснення має дати бухгалтер підприємства та які документи має подати для доведення правомірності своїх дій?

Методичні рекомендації

Порядок обчислення суми податку на доходи фізичних осіб, що підлягають сплаті до бюджету, визначений нормами розділу IV Податкового кодексу України. Під час виконання цього завдання слід ознайомитися з порядком визначення бази оподаткування за податком на доходи фізичних осіб (ст. 164 Податкового кодексу України), вивчити перелік доходів, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподаткованого доходу (ст. 165 Податкового кодексу України), пригадати величину податкової ставки (ст. 167 Податкового кодексу України),

ознайомитися з переліком, розміром та умовами застосування податкових соціальних пільг за податком (ст. 169 Податкового кодексу України). Слід також взяти до уваги, що особливості оподаткування благодійної допомоги окреслені у п. 170.7 ст. 170 Податкового кодексу України.

Студентам необхідно самостійно обчислити суму податку на доходи фізичних осіб, що мав бути утриманий з доходів кожного працівника, наведеного у табл. 9. Під час проведення розрахунків слід ураховувати період, коли такі утримання були проведені (листопад 2021 року).

Надалі слід порівняти власні результати з обчислення сум податку з результатами, поданими у табл. 9. У процесі виявлення помилок необхідно дати власний варіант розрахунку суми податку та вміти його обґрунтувати.

Потрібно також звернути увагу, що перелік документів для підтвердження права працівників на застосування податкової соціальної пільги визначений Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 1227.

Завдання 4.8. 3 лютого 2023 року бухгалтер підприємства перерахував на карткові рахунки працівників 76 637 грн заробітної плати, у тому числі заробітної плати працівника з інвалідністю у сумі 9 982 грн. Одночасно банкові було надане доручення перерахувати на рахунки Державної казначейської служби податок на доходи фізичних осіб у сумі 17 136,22 грн, військовий збір у сумі 1 428,02 грн, єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в загальній сумі 19 259,11, у тому числі з заробітної плати особи з інвалідністю 1 042,84 грн.

Чи правильно бухгалтером підприємства обчислено належні до сплати суми обов'язкових платежів, якщо заборгованості за такими платежами на ранок 03.02.2023 р. не було?

Методичні рекомендації

Порядок обчислення та ставки податків, які підлягають утриманню з заробітної плати найманих працівників, визначені Податковим кодексом України (розділ IV та пункт 161 підрозділу 10 розділу XX). Обов'язкові нарахування на фонд заробітної плати урегульовані Законом України № 2464-VI від 08.07.2010 року "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

Під час виконання завдання слід пам'ятати про те, що нарахування та утримання обов'язкових платежів з заробітної плати здійснюються, виходячи з сум нарахованого доходу працівникам, а не з сум, що зараховують на карткові рахунки працівників (виплачують готівкою через касу).

Студенти мають провести необхідні розрахунки та визначити належні до сплати суми обов'язкових платежів та порівняти їх з сумами фактично сплаченими бухгалтером підприємства на рахунки Державної казначейської служби. За результатами розрахунків слід зробити висновки.

Завдання 4.9. Фізична особа-підприємець, платник єдиного податку третьої групи, неплатник ПДВ отримав у 2 кварталі 2021 року від клієнтів за надані послуги 82 000 грн готівкою та 65 000 грн на банківський рахунок. Також підприємцем у зазначеному звітному періоді було надано послуги клієнтам з відстроченням платежу на суму 29 000 грн. У підготовленій податковій декларації належна до сплати сума єдиного податку визначена у сумі 8 800 грн.

Чи коректними є розрахунки суми єдиного податку, виконані фізичною-особою підприємцем?

Методичні рекомендації

Порядок обчислення та ставки єдиного податку для фізичних осіб-підприємців – платників спрощеної системи оподаткування визначені у главі 1 "Спрощена система оподаткування, обліку та звітності" розділу XIV "Спеціальні податкові режими".

Студенти мають провести необхідні розрахунки та визначити належну до сплати фізичною-особою-підприємцем суму єдиного податку та порівняти її з сумою фактично відображеною підприємцем у податковій декларації.

Завдання 4.10. Представником податкової служби виявлено, що податкова звітність подана, а обов'язкові платежі сплачені платниками податків у такі терміни (табл. 10).

Терміни подання звітності та сплати обов'язкових платежів суб'єктами господарювання (дані контрольної перевірки)

Платник податку	Назва податку та форми податкової звітності	Податковий період та термін подання податкової звітності	Термін сплати податку
ТОВ "Україна"	Податок на додану вартість. Податкова декларація	Червень 2021 року – 21.07.2021 року	26.07.2021 р.
ПАТ "Козаки"	Податок на прибуток. Податкова декларація	2020 рік – 25.02.2021 року	11.03.2021 р.
Приватне підприємство "Старий Лев"	Податок на доходи фізичних осіб та єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску	Третій квартал 2021 року – 11.10.2021 року	15.10.2021 р.
ФОП Кіріна І. В., платник єдиного податку у третій групі	Єдиний податок	Другий квартал 2021 року – 05.07.2021 року	02.07.2021 р.

Чи зафіксує представник податкової служби порушення з боку суб'єктів господарювання щодо термінів подання звітності та сплати обов'язкових платежів?

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися нормами Податкового кодексу України та Закону України № 2464-VI від 08.07.2010 р. "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

Основні терміни подання податкових декларацій окреслені п. 49.18 ст. 49, а строки сплати податкових зобов'язань – ст. 57 Податкового кодексу України. Слід також брати до уваги норми розділів Податкового кодексу, безпосередньо присвячених тому чи іншому обов'язковому платежу (розділ III – податок на прибуток, розділ IV – податок на доходи фізичних осіб тощо). Зокрема, слід приділити увагу ст. 168 Податкового кодексу, яка визначає особливості сплати (перерахування) до бюджету податку на доходи фізичних осіб.

Для визначення термінів подання звіту щодо сум утриманих податків з доходів найманих працівників та сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування слід взяти до уваги Порядок заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 р. № 4. Для визначення коректних термінів сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування потрібно керуватися нормами ст. 9 Закону України № 2464-VI від 08.07.2010 р. "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

Завдання 4.11. Фізична особа-підприємець 2 березня подає до податкового органу декларацію платника єдиного податку другої групи за 2020 рік. Визначте, чи не було у цьому випадку порушення терміну звітування, а якщо було, то якою буде відповідальність платника податків за таке правопорушення?

Методичні рекомендації

Основні терміни подання податкових декларацій (залежно від податкового періоду) окреслені п. 49.18 ст. 49 Податкового кодексу України. Під час визначення розміру санкції за порушення терміну подання податкової звітності слід керуватися нормами пункту 120.1 статті 120 "Неподання або несвоєчасне подання податкової звітності або невиконання вимог щодо внесення змін до податкової звітності" Податкового кодексу України.

Завдання 4.12. Платник податку на прибуток з річним податковим періодом 15 березня 2021 року сплачує до бюджету 62 000 грн нарахованого

за даними податкової декларації податку за 2020 рік. Визначте, чи не було у цьому випадку порушення терміну сплати податкового зобов'язання, а якщо було, то якою буде відповідальність платника податків за таке правопорушення?

Методичні рекомендації

Основні терміни сплати податкових зобов'язань до бюджету окреслені у ст. 57 Податкового кодексу України. Під час визначення розміру санкції за порушення терміну подання податкової звітності слід керуватися нормами ст. 124 Податкового кодексу України.

Тема 5. Митний контроль

Завдання 5.1. Підприємство-резидент України має намір здійснювати закупівлю товару у закордонних постачальників. У зв'язку з цим подає до митного органу заяву з метою постановки на облік у митних органах (акредитація). Ознайомтесь з нормами чинного законодавства, яке регулює постановку на облік у митних органах, формою та змістом заяви про взяття на облік.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід взяти до уваги, що постановка на облік у митних органах є одним зі способів здійснення митного контролю.

Студентам доцільно, насамперед, ознайомитися з нормами ст. 455 "Облік осіб, які під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються законодавством України з питань митної справи" Митного кодексу України. Надалі необхідно опрацювати розділ II "Порядок взяття на облік резидентів" Порядку обліку осіб, які під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються законодавством України з питань митної справи, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України від 15.06.2015 р. № 552. Форма заяви для постановки на облік в митних органах подана у додатку 1 до Порядку.

Завдання 5.2. Керівник відділу закупівель підприємства підготував розрахунок митних платежів, пов'язаних з запланованим імпортом товарів (взуття). Валютою контракту є дол. США (табл. 11).

Розрахунок митних платежів*

Показники	Значення показників	
	дол. США	грн
Митна вартість товару	18 000	658 260
Ставка ввізного імпортного мита, %	10	
Ввізне імпортне мито	1 800	65 826
Податок на додану вартість	3 960	144 817,20
Загальна сума митних платежів	5 760	210 643,20

* Очікуваний курс дол. США на день подання митної декларації становить 36,57 грн за 1 дол. США.

Чи коректними є подані розрахунки?

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися п. 27 ст. 4 Митного кодексу України, яким визначено перелік митних платежів, серед яких: мито, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції).

Слід проконтролювати коректність обрання бази оподаткування для визначення сум за кожним митним платежем. Ст. 279 Митного кодексу України окреслено порядок визначення бази оподаткування митом. Ст. 190 Податкового кодексу України окреслено порядок визначення бази оподаткування податком на додану вартість для товарів, які ввозять на митну територію України. Відповідно до ст. 3¹ Митного кодексу України для цілей здійснення митних формальностей щодо товарів і транспортних засобів комерційного призначення застосовують офіційний курс валюти України до іноземної валюти, встановлений Національним банком України, що діє на 0 годин дня подання митної декларації, або дня здійснення митних формальностей, якщо їх здійснюють без подання митної декларації.

Завдання 5.3. Підприємство укладає зовнішньоекономічний контракт. Вартість товару за умовами контракту становить 72 000 дол. США.

Витрати на страхування 720 дол. США, навантаження, розвантаження, перевантаження та транспортування товару до пункту перетину митного кордону України 1 200 дол. США, комісійні та брокерські витрати – 4 800 грн. Визначте митну вартість товару та назвіть перелік документів, що дозволять її підтвердити під час митного контролю та митного оформлення товару.

Методичні рекомендації

З метою визначення митної вартості товару слід керуватися нормами глав 8 та 9 Митного кодексу України. Документи, які подає декларант для підтвердження заявленої митної вартості, зазначені у ст. 53 Митного кодексу України.

Завдання 5.4. Торгова мережа планує закупівлю у французького виробника алкогольних напоїв міцністю 40 % оборотів у кількості 12 000 л на суму 280 тис. дол. США. Товар постачають на умовах EXW. Орієнтовна вартість транспортно-експедиційних та страхових витрат становить 7 850 дол. США. Керівник підприємства звернувся до митного брокера та запросив розрахунок митних платежів. Наведіть розрахунки, які має представити митний брокер.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися п. 27 ст. 4 Митного кодексу України, яким визначено перелік митних платежів, серед яких: мито, акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції).

Для визначення ставки ввізного мита на товар, що планують імпортувати, слід керуватися Законом України "Про митний тариф України" № 2697-IX від 19 жовтня 2022 року.

Надалі студенти мають визначити митну вартість товару, керуючись нормами глав 8 та 9 Митного кодексу України. Митна вартість товару, згідно з нормами ст. 279 Митного кодексу України є базою для оподаткування митом. Для визначення суми акцизного податку слід керуватися нормами ст. 215, а під час обчислення суми податку на додану вартість – ст. 190 Податкового кодексу України.

Ураховуючи, що відповідно до ст. 3¹ Митного кодексу України для цілей здійснення митних формальностей щодо товарів і транспортних засобів комерційного призначення застосовують офіційний курс валюти України до іноземної валюти, встановлений Національним банком України, що діє на 0 годин дня подання митної декларації, або дня здійснення митних формальностей, якщо вони здійснюються без подання митної декларації, студентам під час проведення розрахунків слід керуватися курсом офіційним курсом гривні до дол. США на дату проведення таких розрахунків.

Завдання 5.5. Під час проведення митного контролю і митного оформлення товару працівники митниці прийняли рішення про невідповідність задекларованої митної вартості товару та збільшили її на 20 %. Якими є обов'язки митного органу під час здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів? Якими є наслідки ухваленого рішення для імпортера? У який спосіб та протягом якого терміну імпортер може підтвердити заявлену ним митну вартість товару?

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися нормами ст. 54 "Контроль правильності визначення митної вартості товарів" та ст. 55 "Корегування митної вартості товарів" Митного кодексу України. Студентам також слід ознайомитися з формою рішення про корегування митної вартості товару, затвердженою Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.2012 р. № 598.

Тема 6. Фінансовий контроль на підприємствах

Завдання 6.1. У ході податкової перевірки було з'ясовано, що у звітному кварталі на підприємстві мали місце такі операції:

а) надішли кошти за товари, реалізовані у попередніх звітних періодах, у сумі 16 540,2 тис. грн (у тому числі ПДВ).

б) інші операції, визначені за умовою завдання 4.1.

Чи коректно бухгалтер підприємства відобразив у рядку 2000 розділу I "Фінансові результати" Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за звітний період значення показника чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в сумі 7 817,5 тис. грн?

Методичні рекомендації

У процесі виконання завдання слід взяти до уваги порядок визнання доходів підприємства відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Окремо слід звернути увагу на зміст та відмінності між показниками валового і чистого доходу підприємства. За підсумками роботи слід дати відповідь на питання, чи коректно у фінансовій звітності підприємства подано значення показника чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та у випадку помилковості його розрахунку запропонувати самостійно обчислене значення показника.

Завдання 6.2. Бухгалтер магазину підготував розрахунок суми непрямих податків від реалізації у роздріб горілки (табл. 12).

Таблиця 12

**Розрахунок суми ПДВ та акцизного податку
з реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю
підакцизних товарів та визначення реалізаційної ціни
горілки "Солоденька"**

Показники	Значення показників, грн
Вартість (без ПДВ та акцизного податку з роздрібною торгівлю), грн	119,05
Акцизний податок з роздрібною торгівлю, грн	5,95
ПДВ	25,00
Ціна реалізації	150,00

Визначте, чи правильними є виконані розрахунки. У разі виявлення помилок надайте коректний розрахунок.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід взяти до уваги порядок обчислення кожного з обов'язкових платежів: податку на додану вартість та акцизного податку з роздрібною торгівлю підакцизних товарів.

Слід зауважити, що базою оподаткування акцизним податком з роздрібною торгівлю підакцизних товарів є вартість (з податком на додану

вартість та без урахування акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів) підакцизних товарів, що урегульовано підпунктом 214.1.4. пункту 214.1 ст. 214 Податкового кодексу України.

При цьому базу обкладення ПДВ операцій з постачання товарів /послуг визначають виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів, окрім, зокрема акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, що урегульовано пунктом 188.1 ст. 188 Податкового кодексу України.

Студентам слід обґрунтувати коректність розрахованої бухгалтером магазину сум непрямих податків. За наявності помилки у розрахунку потрібно запропонувати власний результат обчислення сум податків.

Завдання 6.3. За підсумками трьох звітних років діяльність підприємства характеризується такими показниками (табл. 13).

Таблиця 13

Показники діяльності підприємства

Показники	2020 р.	2021 р	2022 р.
Балансова вартість активів, тис. грн	7 600,5	8 400,9	9 820,0
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	22 126,4	21 065,2	28 300,9
Середня кількість працівників	10	12	13

За якою формою підприємство має подати фінансову звітність за підсумками 2022 р.?

Методичні рекомендації

Форми фінансової звітності підприємств визначаються національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку № 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" та № 25 "Спрощена фінансова звітність".

Малі та мікропідприємства подають фінансову звітність за скороченим переліком показників відповідно до додатків 1 та 2 до положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 25 "Спрощена фінансова звітність".

Решта суб'єктів звітують за формами згідно з положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності".

Критерії належності підприємств до категорії мікропідприємств та малих підприємств окреслені у ст. 2 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні".

Завдання 6.4. Під час перевірки головною організацією власної філії на предмет дотримання норм Закону України № 504/96-ВР "Про відпустки" від 15.11.1996 р. та Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 р. № 100 було виявлено окремі порушення у частині нарахування та виплати відпускних працівникові складу Селенко О. П. Інформація, на підставі якої зроблено такі висновки, подана у табл. 14.

Таблиця 14

Вихідна інформація для розрахунку суми відпускних працівникові

Прізвище та ім'я працівника та термін відпустки	Розрахунковий період та нараховані доходи за розрахунковий період	Нарахована сума відпускних, сума виплачених відпускних, дата виплати відпускних
Селенко О. П., 03.11.2021 р. – 26.11.2021 р.	01.11.2020 р. – 31.10.2021 р.; заробітна плата 89 320 грн; відпускні (грудень 2020 року) 6 940 грн; матеріальна допомога 2 500 грн; допомога з тимчасової непрацездатності 4 130 грн	Нараховано 6 695,52 грн; виплачено 5 389,89 грн; дата виплати 01.11.2021 р.

Які зауваження контролер головної організації має подати головному бухгалтеру філії?

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися нормами Закону України № 504/96-ВР "Про відпустки" від 15.11.1996 р. та Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 р. № 100. За результатами роботи потрібно назвати допущені бухгалтером помилки та запропонувати правильний варіант розрахунку суми відпускних.

Завдання 6.5. У січні поточного року підприємство придбало 2 ноутбуки вартістю 38 200 грн (у тому числі ПДВ) та 22 450 грн (у тому числі ПДВ). За січень поточного року підприємство нарахувало амортизацію: за першим ноутбуком у сумі 795,83 грн, за другим ноутбуком у сумі 467,71 грн.

Чи коректно визначено вартість необоротних активів, що підлягає амортизації? Чи правильно обчислено суми амортизаційних відрахувань? Чи дотримано вимоги щодо періоду, з якого починають нараховувати амортизацію за необоротними активами? Які документи мали бути складені на підприємстві для підтвердження здійснених витрат з подальшим відображенням сум нарахованої амортизації у податковій декларації з податку на прибуток?

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися нормами таких документів:

- 1) Податковий кодекс України;
- 2) Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби";
- 3) Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 р. № 818.

За результатами виконання завдання зробіть висновки. За наявності помилок у діях бухгалтера надайте власні пропозиції відображення операцій в обліку та визначення сум амортизаційних відрахувань за придбаними об'єктами.

Тема 7. Аудит фінансової звітності

Завдання 7.1. Залишки за окремими рахунками бухгалтерського обліку підприємства подано у табл. 15.

**Інформація про залишки на рахунках
бухгалтерського обліку підприємства, тис. грн**

№ рахунку	Назва рахунку	Залишки за рахунками	
		Дебет	Кредит
104	Машини та обладнання	476,0	
112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	7,8	
125	Авторські права та суміжні з ними права	0,3	
131	Знос основних засобів		299,3
132	Знос інших необоротних матеріальних активів		7,8
133	Накопичена амортизація нематеріальних активів		0,2
281	Товари на складі	1 907,1	
31	Рахунки в банках	688,1	
361	Розрахунки з вітчизняними покупцями	858,4	
371	Розрахунки за виданими авансами	48,0	
39	Витрати майбутніх періодів	3,8	
401	Статутний капітал		6,0
43	Резервний капітал		1 546,9
44	Нерозподілені прибутки		1 039,7
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками		177,8
641	Розрахунки за податками	47,8	
642	Розрахунки за обов'язковими платежами	0,7	
643	Податкові зобов'язання	0,2	
644	Податковий кредит		8,0
65	Розрахунки за страхуванням		1,7
661	Розрахунки за заробітною платою		7,5
681	Розрахунки за авансами одержаними		1,2
685	Розрахунки з іншими кредиторами		950,9
104	Машини та обладнання	476,0	

У яких рядках балансу мають бути відображені зазначені показники, за умови, що звіт про фінансовий стан (баланс) складають за формою:

а) поданою у додатку 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності";

б) поданою у додатку 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність";

в) поданою у додатку 2 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність".

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися нормами Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" та 25 "Спрощена фінансова звітність", а також рекомендаціями фахівців бухгалтерських видань, зокрема фахівців газети "Все про бухгалтерський облік".

Завдання 7.2. Підприємство-платник ПДВ, платник податку на прибуток на загальних підставах, середнє підприємство (у тлумаченні ст. 2 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні") купує обладнання. Вартість обладнання, сплачена продавцеві, склала 132 000 грн, у тому числі ПДВ. Вартість доставки обладнання, сплачена перевізнику-неплатнику ПДВ за послуги доставки, склала 9 000 грн. Вартість технічного налаштування обладнання 8 000 грн, у тому числі ПДВ. У якій сумі має бути визнана первісна вартість основного засобу та у яких рядках звіту про фінансовий стан (баланс) підлягають відображенню первісна вартість та сума зношування, яка буде нараховуватися за об'єктом?

Методичні рекомендації

Під час визначення первісної вартості придбаного підприємством обладнання слід керуватися нормами п. 8 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Під час вирішення питання щодо рядків звіту про фінансовий стан (баланс), у яких підлягають відображенню первісна вартість та сума зношування обладнання слід дослідити зміст форми звіту про фінансовий стан (баланс), поданої у додатку 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", рекомендації фахівців бухгалтерських видань, зокрема фахівців газети "Все про бухгалтерський облік", та прийняти відповідне рішення.

Завдання 7.3. Підприємство, що займається оптовими закупівлями та подальшою оптовою реалізацією м'ясопродукції, у лютому поточного року реалізувало покупцям 2 т м'ясопродукції. Відпускна ціна склала 93 грн за 1 кг, у тому числі ПДВ. Вартість доставки м'ясопродукції до складу покупця, оплачена перевізнику – фізичній особі-підприємцю, неплатнику ПДВ склала 2 000 грн.

Зазначена м'ясопродукція була закуплена у грудні минулого року у постачальника за відпускнуою ціною 81,60 грн (у тому числі ПДВ). Доставку продукції на підприємство забезпечив перевізник – фізична особа-підприємець, неплатник ПДВ. Вартість його послуг згідно з актом про надання послуг з розрахунку на 1 грн закупленої продукції склала 2,50 грн. У яких рядках звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) та у яких сумах мають бути відображені результати здійснених операцій, якщо оцінювання вибуття запасів на підприємстві здійснюють за ідентифікованою собівартістю відповідної одиниці запасів?

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися нормами Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" та 16 "Витрати", якими визначено особливості визнання первісної вартості запасів, правила відображення в обліку витрат на доставку товарів від постачальників та витрат на доставку товарів покупцям.

Під час вирішення питання щодо рядків звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), у яких підлягають відображенню проведені операції, слід дослідити зміст форми зазначеного звіту, поданої у додатку 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" та прийняти відповідне рішення.

Завдання 7.4. Підприємство відповідно до внутрішнього Наказу про облікову політику визначає величину резерву сумнівних боргів, базуючись на питомій вазі безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів робіт, послуг.

За 2022 рік чистий дохід підприємства склав 59 млн грн. Інформацію, на підставі якої було визначено величину резерву сумнівних боргів, подано у табл. 16.

Таблиця 16

Вихідні дані для розрахунку величини резерву сумнівних боргів, тис. грн

Роки	Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	Сума дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, визнана безнадійною
2019	45 090	27,3
2020	52 073	25,8
2021	57 065	36,7

За розрахунками бухгалтера підприємства величина резерву сумнівних боргів склала 343,5 тис. грн.

Обґрунтуйте коректність зроблених розрахунків та за наявності помилок надайте правильний варіант обчислення величини резерву безнадійних боргів.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися нормами Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість", яким визначено правила оцінювання дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання, запропоновано альтернативні методи визначення величини резерву безнадійних боргів та описано послідовність здійснення розрахунків величини резерву за кожним з методів.

Тема 8. Фінансовий контроль в бюджетних установах

Завдання 8.1. Інформація для формування показників балансу бюджетної установи подана у табл. 17.

Таблиця 17

Вихідні дані для формування балансу бюджетної установи на початок звітного періоду, грн

Показники	Значення показників
1	2
Основні засоби: первісна вартість	1 048 921 218
Основні засоби: залишкова вартість	764 605 497
Довгострокова дебіторська заборгованість	138 953
Поточні зобов'язання за платежами до бюджету	185 979
Доходи майбутніх періодів	25 574 009
Фінансовий результат	-134 887 014
Цільове фінансування	275 183 272
Інші поточні зобов'язання	48 557 448
Нематеріальні активи: первісна вартість	2 707 603
Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці	618 534
Інша поточна дебіторська заборгованість	4 095 619

1	2
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів у національній валюті в казначействі	137 814 740
Нематеріальні активи: накопичена амортизація	74 702
Довгострокові зобов'язання за кредитами	138 953
Незавершені капітальні інвестиції	268 663 516
Поточна дебіторська заборгованість за виданими авансами	8 671 775
Капітал у дооцінках	32 657 847
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	718 622
Внесений капітал	981 092 929
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів в іноземній валюті	15 046 551
Витрати майбутніх періодів	42 200
Запаси	26 691 583

Бухгалтер бюджетної установи подав інформацію про те, що загальна величина нефінансових активів установи на початок звітного року склала 1 062 593 497 грн, фінансових активів – 166 486 260 грн, витрат майбутніх періодів 42 200 грн, власного капіталу та фінансового результату 1 154 047 034 грн, зобов'язань – 49 500 914 грн, забезпечень – 0 грн, доходів майбутніх періодів – 25 574 009 грн.

Перевірте коректність розрахунку підсумків за кожним розділом активу і пасиву балансу бюджетної установи. Сформууйте показники балансу за формою № 1-дс, спираючись на коректні балансові показники.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдань слід керуватися нормами Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності".

Форма балансу (ф. № 1-дс), яку пропонується заповнити студентам, подана у дод. 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності".

Завдання 8.2. Інформація про доходи та витрати бюджетної установи подана у табл. 18.

Доходи та витрати бюджетної установи, грн

Показники	Значення показників
Бюджетні асигнування	357 363 794
Витрати на виконання бюджетних програм	290 112 970
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	187 113 267
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	96 608 087
Інші доходи від обмінних операцій	1 440 598
Інші витрати за обмінними операціями	3 342 113
Інші витрати за необмінними операціями	71 186 763
Інші доходи від необмінних операцій	7 310 916

Бухгалтер бюджетної установи подав інформацію про те, що загальна сума доходів установи за групами операцій склала: від обмінних операцій – 545 917 659 грн, від необмінних операцій – 7 310 916 грн; загальна сума витрат за групами операцій склала: за обмінними операціями – 390 063 170 грн, за необмінними операціями – 71 168 763 грн, величина профіциту за звітний період 91 996 642 грн.

Перевірте коректність розрахунку узагальнювальних показників доходів і витрат бюджетної установи та обчисленої величини бюджетного профіциту. Сформуйте розділ I "Фінансовий результат діяльності" Звіту про фінансові результати бюджетної установи (ф. № 2-дс), спираючись на коректні показники доходів та витрат бюджетної установи.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдань слід керуватися нормами таких Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі: 124 "Доходи", 135 "Витрати", 101 "Подання фінансової звітності".

Форма звіту про фінансові результати (ф. № 2-дс), яку пропонується заповнити студентам, подана у дод. 2 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності".

Тема 9. Фінансовий контроль у фінансових установах

Завдання 9.1. Ознайомтеся з вимогами чинного законодавства з питань державного регулювання та нагляду за діяльністю з надання фінансових та супровідних послуг. Результати роботи оформіть у вигляді конспекту з нотатками. Основні питання, які підлягають занотуванню до конспектів, містять:

завдання Національного банку України у процесі державного регулювання та нагляду за діяльністю з надання фінансових та супровідних послуг;

способи здійснення державного регулювання та нагляду за діяльністю з надання фінансових та супровідних послуг;

види та форми нагляду за здійсненням діяльності з надання фінансових та/або супровідних послуг;

вимоги до капіталу фінансової компанії та ломбарду;

ліцензування діяльності фінансової компанії та ломбарду;

порядок здійснення нагляду за діяльністю фінансових компаній та ломбардів.

За результатами опрацювання матеріалів підготуйтеся до коротких виступів за питаннями, які було досліджено.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдань слід керуватися нормами Закону України "Про фінансові послуги та фінансові компанії" № 1953-ІХ від 14 грудня 2021 року. Задля коректного розуміння норм закону перед детальним його вивченням слід ознайомитися з тлумаченням термінів (стаття 1 Закону).

Завдання 9.2. Ознайомтеся з економічними нормативами, ухваленими Національним банком України, які є обов'язковими до виконання усіма банками. Продемонструйте дотримання довільно обраним банком таких нормативів. Результати контрольних заходів наведіть у табл. 19.

Дотримання банком економічних нормативів

Економічні нормативи	Нормативне значення	Фактичне значення
Мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1)		
Достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2)		
Достатності основного капіталу (Н3)		
Короткострокової ліквідності (Н6)		
Максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)		
Великих кредитних ризиків (Н8)		
Максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)		
Інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11)		
Загальної суми інвестування (Н12)		
Ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1)		
Ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (Л13-2)		
Коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)		
Коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR _{вв})		
Коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті (LCR _{ів})		
Коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)		

Методичні рекомендації

Під час виконання завдань слід керуватися Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженою Постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368. Інструкцією визначено сутність та порядок обчислення кожного нормативу та значення, яке він не має перевищувати. Додатково можна керуватися інформацією, поданою на сайті Національного банку України.

За результатами роботи зробіть висновки.

Завдання 9.3. Фізична особа поміщає на депозит на дворічний період 20 тис. грн на умовах 12 % річних, що нараховуються на суму вкладу. Після закінчення терміну вкладу банк закриває депозит і зараховує на основний рахунок клієнта 23 864 грн. Клієнт звертається до представника банку за обґрунтуванням сум нарахованих відсотків. Якими будуть пояснення представника банку?

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід взяти до уваги особливості оподаткування пасивних доходів фізичних осіб, отриманих у вигляді відсотків на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок. Зазначені особливості врегульовані пунктом 170.4 статті 170 Податкового кодексу України. За результатами аналізу слід визначити коректність розрахованої банком та зарахованої на рахунок клієнта суми. За наявності помилок у розрахунках необхідно запропонувати правильний варіант розрахунку.

Тема 10. Діяльність інших державних і недержавних органів у сфері фінансового контролю

Завдання 10.1. Працівник підприємства хворіє з 3 до 16 листопада 2021 року. Доходи за попередні періоди становлять:

жовтень – грудень 2020 року заробітна плата по 10 300 грн;

січень – червень 2021 року заробітна плата по 11 100 грн, премія за підсумками роботи березня 2021 року 2 500 грн, червня 2021 року 2 600 грн;

липень 2021 року – заробітна плата 9 500 грн, допомога з тимчасової непрацездатності (за період 2 – 8 липня 2021 року) 1 962 грн;

серпень 2021 року – заробітна плата 1 820 грн, відпускні (24 календарні дні) 6 952 грн;

вересень 2021 року заробітна плата 10 175 грн, відпустка без збереження заробітної плати з 6 до 8 вересня 2021 року.

жовтень 2021 року 10 300 грн.

Страховий стаж працівника 6 років 5 місяців.

Бухгалтер підприємства нарахував працівникові допомогу з тимчасової непрацездатності в сумі 3 617,68, у тому числі за рахунок коштів Фонду соціального страхування в сумі 2 325,65 грн.

Визначте, чи коректно були зроблені розрахунки.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід взяти до уваги вимоги таких нормативних документів: Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" № 1105-XIV від 23 вересня 1999 року; Постанови Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 року № 1266 "Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням".

Студентам слід обґрунтувати коректність розрахованої бухгалтером підприємства суми допомоги з тимчасової непрацездатності. За наявності помилки у розрахунку потрібно запропонувати власний варіант здійснення розрахунків.

Завдання 10.2. На підставі даних, поданих у табл. 20, обчисліть суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що підлягають нарахуванню та сплаті підприємством, яке перебуває на загальній системі оподаткування.

Таблиця 20

Доходи найманих працівників підприємства, нараховані за лютий 2023 року

Працівники	Штатний працівник / сумісник	Ставка, зайнята працівником	Заробітна плата	Відпускні	Премія за підсумками місяця	Допомога за листком непрацездатності	Систематична матеріальна допомога (цільова благодійна допомога)	Матеріальна допомога разового характеру
Бук Н.	штатний	1,0	8 530		2 400	960		
Возна М.	штатний	1,0	2 700	9 210			1 800	
Зимний К.	сумісник	0,5	6 315		1 740	820		1 700
Ляпко Р.	штатний	1,0	120 000		60 000			
Мороз П.	сумісник	0,5	5 200		1 300			
Олесь В.	штатний	0,25	3 400		350			
Ромак Є.	штатний	0,5	6 200		400			
Януш Г.	штатний, особа з інвалідністю	0,5	4 000		1 500			

Які показники контролер Пенсійного фонду України має побачити у додатку 5 Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску за звітний місяць, якщо врахувати, що всі працівники підприємства є громадянами України, прийняття та звільнень з роботи у поточному місяці не було?

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися вимогами Закону України № 2464-VI від 8 липня 2010 року "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування". Потрібно взяти до уваги чинні ставки єдиного внеску, особливості обкладанням внеском доходів штатних працівників та сумісників, особливості обкладання внеском окремих видів доходів, максимальну величину бази нарахування єдиного внеску.

Під час формування показників у додатку 5 Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску за звітний місяць слід керуватися формою звіту, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 13 січня 2015 року № 4 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 04 липня 2022 року № 189).

Завдання 10.3. На підставі інформації про доходи, наведеної у завданні 10.1, працівником фінансового відділу підприємства нараховано допомогу по вагітності і пологах працівниці підприємства в сумі 46 512,90 грн. Визначте, чи коректно було зроблені розрахунки.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися методичними рекомендаціями до виконання завдання 10.1. Потрібно звернути окрему увагу на тривалість відпустки по вагітності і пологах, її мінімальний та максимальний розмір.

Завдання 10.4. На підставі даних завдання 10.2 назвіть та обґрунтуйте пропорції, у яких органами державної казначейської служби України

суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування мають бути зараховані до відповідних фондів. Визначте суми надходжень до кожного з фондів.

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися вимогами Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження пропорцій розподілу єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 26 листопада 2014 року № 675, чинної на дату проведення операцій за умовами завдання.

Завдання 10.5. У ході перевірки підприємства фахівцями Державної служби з питань праці було виявлено факт використання праці двох офіційно не оформлених працівників. Які санкції будуть накладені на підприємство?

Методичні рекомендації

Фізичні та юридичні особи-підприємці несуть відповідальність за порушення законодавства про працю. Фінансова відповідальність передбачена ст. 265 Кодексу законів про працю, адміністративна відповідальність – ст. 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Студенти мають ознайомитися з нормами законодавства та дати відповідь на поставлене у завданні запитання.

Завдання 10.6. Якою є відповідальність за дії, описані у завданні 10.5, якщо їх було вчинено роботодавцем – фізичною особою-підприємцем?

Методичні рекомендації

Під час виконання завдання слід керуватися методичними рекомендаціями до виконання завдання 10.5.

Методичні рекомендації до лабораторних робіт

Лабораторна робота 1

Мета роботи: ознайомитися з результатами роботи органів державного контролю за дотриманням бюджетного й податкового законодавства, проаналізувати виявлені порушення та заходи, вжиті щодо порушників, виявити обсяги незаконно використаних коштів і суми, повернуті контролюючими органами до бюджету.

Методичні рекомендації до виконання лабораторної роботи

Чотирьом сформованим групам студентів пропонують підготувати презентації про результати контрольної діяльності протягом останніх кількох років таких державних органів, як:

- 1) Рахункова палата України;
- 2) Державна казначейська служба України;
- 3) Державна аудиторська служба України;
- 4) Державна податкова служба України.

Підготовка презентацій відповідно до поставлених перед студентами завдань потребує виконання якісної пошукової роботи на офіційних сайтах державних органів та в наукових періодичних журналах. Описуючи контрольні заходи, вжиті Рахунковою палатою України, доцільно ознайомитися з офіційними повідомленнями, прес-релізами, бюлетенями цього органу. Варто звернути увагу на виявлені Рахунковою палатою України недоліки під час формування дохідної частини Державного бюджету України, фінансування видатків та здійснення операцій кредитування, недоліки та порушення, допущені в ході фінансування бюджетного дефіциту, формування та обслуговування державного та гарантованого державою боргу, порушення щодо розподілу та використання міжбюджетних трансфертів тощо.

Досліджуючи показники контрольної роботи Державної казначейської служби України, необхідно розглянути підсумки здійсненого попереднього та поточного контролю працівниками органів Державної казначейської служби України, результати застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства, у тому числі кількість зроблених попереджень, інформацію про найбільш суттєві запобігання порушенням бюджетного законодавства під час обслуговування коштів державного та місцевих бюджетів, відомості щодо усунутих правопорушень тощо.

Розглядаючи результати контрольної діяльності Державної аудиторської служби України, необхідно дослідити інформацію, наведену в аналітичних і статистичних звітах цього контролюючого органу, зокрема з'ясувати кількість ужитих контрольних заходів за їхніми видами, кількість та обсяги виявлених фінансових порушень, проаналізувати заходи, ужиті за результатами перевірок із виокремленням кількості осіб, притягнутих до адміністративної, дисциплінарної та кримінальної відповідальності, ознайомитися з інформацією про стан усунення фінансових порушень, розглянути конкретні приклади порушень фінансово-бюджетної дисципліни окремими установами та організаціями тощо.

Вивчаючи результати контрольної діяльності Державної податкової служби України, необхідно звернути увагу на кількість здійснених виїзних та камеральних перевірок фахівцями служби, проведені донарахування сум обов'язкових платежів загалом і за окремими податками та зборами, застосовані штрафні санкції до порушників податкового законодавства, ознайомитися з динамікою прострочених платежів до бюджету, у тому числі за основними бюджетоформувальними податками, розглянути результати ужитих заходів із боротьби з податковими зловживаннями тощо.

Лабораторна робота 2

Мета роботи: ознайомитися з фінансовою звітністю довільно обраних суб'єктів господарювання, здійснити перевірку порівнянності поданих у формах звітності показників.

Методичні рекомендації до виконання лабораторної роботи

Виконання роботи здійснюють шляхом аналізу форм фінансової звітності самостійно обраних суб'єктів господарювання. У переліку таких форм: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом), Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом), Звіт про власний капітал, Примітки до річної фінансової звітності, Інформація за сегментами.

Під час виконання лабораторної роботи слід керуватися Методичними рекомендаціями з перевірки порівнянності показників фінансової звітності, затвердженими Наказом Міністерства фінансів України від 11.04.2013 р. № 476.

За результатами виконання лабораторної роботи слід зробити висновки про коректність формування суб'єктами господарювання показників у формах фінансової звітності

Лабораторна робота 3

Мета роботи: ознайомитися з фінансовими документами та формами бюджетної звітності довільно обраних студентами бюджетних установ, здійснити контроль поданих у документах показників.

Методичні рекомендації до виконання лабораторної роботи

Виконання роботи здійснюють шляхом аналізу фінансових документів та форм бюджетної звітності самостійно обраних студентами бюджетних установ. У переліку таких документів та форм бюджетної звітності можуть бути:

кошторис;

Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д, № 2м);

Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма № 4-1д, № 4-1м);

Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень (форма № 4-2 д, № 4-2м);

Звіт про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (форма № 4-3д, № 4-3м);

Звіт про надходження і використання коштів, отриманих на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів (форма № 4-4д);

Звіт про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (кредити (позики) від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій) (форма № 4-3д.1, № 4-3.м 1);

Звіт про заборгованість за бюджетними коштами (форма № 7д, № 7м);

Звіт про заборгованість за окремими програмами.

Під час виконання лабораторної роботи слід керуватися положеннями таких нормативних документів:

Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового

державного соціального і пенсійного страхування, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 р. № 44;

Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року № 228;

Наказу Міністерства фінансів України "Про бюджетну класифікацію" від 14 січня 2011 року № 11.

Кожний студент використовує для аналізу два документи (звітні форми) обраної бюджетної установи. За результатами виконання лабораторної роботи слід зробити висновки про коректність формування бюджетними установами показників у документах та формах бюджетної звітності.

Лабораторна робота 4

Мета роботи: закріплення практичних навичок у здійсненні фінансового контролю.

Методичні рекомендації до виконання лабораторної роботи

П'ятьом сформованим колективам студентів пропонують підготувати картки із практичними ситуаціями для подальшого обміну між собою та виконати передбачені у картках завдання. Сутність завдань має передбачати перевірку іншими студентськими колективами наведених у картках розрахунків.

Після ознайомлення з розрахунками, наведеними в картках, та виправлення допущених у них помилок студенти повертають картки назад до груп, від яких вони їх отримали. Учасники груп-опонентів перевіряють правомірність зроблених виправлень та в разі незгоди з ними дають можливість студентам групи, які виконували завдання, ознайомитися із власним варіантом виконання розрахунків. Спірні питання, що виникають у таких ситуаціях, допомагає вирішити провідний викладач.

Під час розроблення завдань студентам необхідно використовувати здобуті під час опанування навчальної дисципліни знання, пропонуючи для перевірки окремі розрахунки, на кшталт тих, що подані в окремих темах цих методичних рекомендацій. Контроль за правомірністю виконаних розрахунків, сформованих документів та форм звітності здійснюють із посиланням на норми чинного законодавства.

Рекомендована література

1. Аудит : підручник (в двох частинах) / за ред. В. І. Грушко, О. М. Брадул, В. А. Шепелюк, С. Б. Ільїна та ін. – 4-те вид., доп. і перероб. – Київ : Вид-во Ліра-К, 2019. – 324 с.
2. Олейнікова Л. Г. Запровадження інструментів податкового контролю з метою виявлення та припинення корупційних порушень у податкових органах України / Л. Г. Олейнікова // Фінанси України. – 2020. – № 11. – С. 94–113.
3. Сідор М. І. Фінансовий контроль : навчальний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / М. І. Сідор. – Одеса, 2019. – 145 с.
4. Стефанюк І. Б. Оцінка діяльності органів державного фінансового контролю / І. Б. Стефанюк // Фінанси України. – 2018. – № 1. – С. 100–111.
5. Юшко С. В. Доходи бюджету : оцінка стану та перспектив формування : монографія / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 190 с.
6. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
7. Дані офіційного вебсайта Державної аудиторської служби України. – Режим доступу : <https://dasu.gov.ua>.
8. Дані офіційного вебсайта Державної казначейської служби України. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
9. Дані офіційного вебсайта Державної митної служби України. – Режим доступу : <https://customs.gov.ua>.
10. Дані офіційного вебсайта Державної податкової служби України. – Режим доступу : <https://tax.gov.ua>.
11. Дані офіційного вебсайта Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=325755.
12. Дані офіційного вебсайта Рахункової палати. – Режим доступу : <https://rp.gov.ua/home>.
13. Державний фінансовий контроль [Електронний ресурс] : навчальний посібник у схемах і таблицях / Л. В. Дікань, І. О. Шевченко, Є. В. Дейнеко, Д. В. Калінкін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 275 с.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21860>.

14. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена Постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#n25>.

15. Кодекс законів про працю України : Закон Української РСР № 322-VIII від 10.12.1971 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

16. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон Української РСР № 8073-X від 07.12.1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

17. Митний кодекс України : Закон України № 4495-VI від 13.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" від 08.10.1999 р. № 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 25 "Спрощена фінансова звітність", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 (у редакції наказу Міністерства

фінансів України від 24.01.2011 р. № 25) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>.

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2009 р. № 1541 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10#Text>.

25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 "Доходи", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11#Text>.

26. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 "Витрати", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 18.05.2012 р. № 568 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0903-12#Text>.

27. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

28. Положення про Державну аудиторську службу України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 року № 43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text>.

29. Положення про Державну казначейську службу України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 215 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>.

30. Положення про Державну митну службу України затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>.

31. Положення про Державну податкову службу України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>.

32. Положення про Міністерство фінансів України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 375

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>.

33. Положення про Пенсійний фонд України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 2014 року № 280 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF#Text>.

34. Порядок заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 р. № 4 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 04 липня 2022 року № 189) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text>.

35. Порядок обліку осіб, які під час провадження своєї діяльності є учасниками відносин, що регулюються законодавством України з питань митної справи, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 05.06.2015 р. № 552 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 29 квітня 2021 року № 242) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0807-15#Text>.

36. Порядок обчислення середньої заробітної плати, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 р. № 100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF#Text>.

37. Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 р. № 818 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text>.

38. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п/print1465810930134527>.

39. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України № 2258-VIII від 21 грудня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.

40. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

41. Про бюджетну класифікацію : Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11>.

42. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 1 липня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

43. Про відпустки : Закон України № 504/96-ВР від 15 листопада 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

44. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України № 1105-XIV від 23.09.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.

45. Про затвердження Порядку подання документів для застосування податкової соціальної пільги: Постанова Кабінету Міністрів України № 1227 від 29 грудня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-2010-%D0%BF#Text>.

46. Про затвердження пропорцій розподілу єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 675 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2014-%D0%BF#Text>.

47. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 2464-VI від 8 липня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>.

48. Про митний тариф України : Закон України № 2697-IX від 19 жовтня 2022 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>.

49. Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 року № 1266 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-%D0%BF#Text>.

50. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери : Постанова Кабінету

Міністрів України від 30.08.2002 р. № 1298 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-п>.

51. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 5 вересня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

52. Про перелік вітчизняних продуктів дитячого харчування, операції з продажу яких молочними кухнями, спеціалізованими магазинами та куточками, які виконують функції роздаточних пунктів, звільняються від обкладення податком на додану вартість, та Порядок продажу цих продуктів : Постанова Кабінету Міністрів України № 996 від 8 вересня 1997 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-97-%D0%BF#Text>.

53. Про підвищення посадових окладів науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 року № 36 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/36-2019-%D0%BF#Text>.

54. Про Рахункову палату : Закон України № 576-VIII від 2 липня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>.

55. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України № 1953-IX від 14 грудня 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>.

56. Форма рішення про корегування митної вартості товарів, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.2012 р. № 598 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0883-12#Text>.

57. Юшко С. В. Бюджетний менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгу : навчальний посібник [Електронне видання] / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 255 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/18211>.

58. Юшко С. В. Практикум із бюджетної системи [Електронний ресурс] : навч. посіб. / С. В. Юшко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 187 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23337>.

Зміст

Вступ	3
Методичні рекомендації до практичних завдань	5
Тема 1. Сутність, завдання і принципи фінансового контролю	5
Тема 2. Органи державного фінансового контролю та їх характеристика	6
Тема 3. Фінансовий контроль у бюджетному процесі	7
Тема 4. Податковий контроль	13
Тема 5. Митний контроль	24
Тема 6. Фінансовий контроль на підприємствах	27
Тема 7. Аудит фінансової звітності	31
Тема 8. Фінансовий контроль в бюджетних установах	35
Тема 9. Фінансовий контроль у фінансових установах	38
Тема 10. Діяльність інших державних і недержавних органів у сфері фінансового контролю	40
Методичні рекомендації до лабораторних робіт	44
Лабораторна робота 1	44
Лабораторна робота 2	45
Лабораторна робота 3	46
Лабораторна робота 4	47
Рекомендована література	48

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
та лабораторних робіт
для студентів спеціальності 072 "Фінанси,
банківська справа та страхування"
освітньої програми "Фінанси і кредит"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Юшко** Сергій Васильович

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2023 р. Поз. № 53 ЕВ. Обсяг 55 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

---

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*